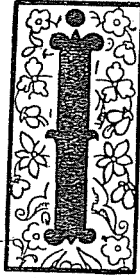

İlāhiyat

Süleyman Arif
EMRE
(Milletvekili)

Fennî Cihad

İslâm âlemi asrımızda şartları içerisinde İslâm dininin kemâline lâyık bir medeniyet seviyesine erişmemiştir. Bu istikamette bazı gelişmeler müşahade edilmekte ise de, bu gelişmeler müslümanları, batının siyasi ve iktisadi hakimiyetinden kurtaracak ve batı tekniğine eristirecek sür'atte değildir. Bu hamleler daha ziyade taklit safhasında olup, müsbet ilimlerin yapıcı, keşif ve icad edici ana kaynağı, İslâm dünyasına mal edilmiş değildir. Yapılan iş pek az istisnası ile batıdan ilim ve vasıta ithalinden ibarettir. Bu gidişle günün birinde gelişmiş batı memleketlerinin seviyesine erişilse bile, bu zaman zarfında çok hızlı ilerleyen batı ile aramızdaki mesafe daha fazla açılmış olacaktır.

Şu netice, batının daha uzun zaman âlemimizi siyasi ve iktisadi hakimiyeti altında tutacağını göstermektedir.

İslâm âleminin zaafı, hasımlarının yıkıcı ve istismarcı politikalarından ziyade, kendi bünyesinde başgösteren ihmallerin tabii bir neticesidir. Teknik ve ilim yarışının muâsir stratejisine intibak bakımından, İslâm âlemi kendi kusurlarını tesbit etmeli ve bunların izalesi çarelerini bulmalıdır.

İslâm'da ferdin olgunlaşması, kendi kusurlarını tashih etmesi ile mümkündür. Buna Kur'an lisanı "Nefsi Levvâme" demiştir. Kendi kendini tenkid eden, beğenmeyen, kusurlarını izâle eden nefis demektir. Tıpkı bunun gibi cemiyet olarak tekamülümüz de içtimai bir nefsi levvâme şuurunun teessüs etmesine bağlıdır.

Bu istikâmette yapılacak çalışmaların, gelişen ve değişen dünya şartlarının doğurduğu yeni meseleler karşısında, İslâmın hükmünü tesbit etmek, gelişmelerden yararlanmak ve zararlarından korunmak için usuller ve çareler aramak şeklinde tecelli edeceği aşîkârdır.

İçtimai, iktisadi, teknik ve siyasi olarak yeryüzünde vukua gelen her değişiklik veya ilerleme karşısında lâkayt kalmak hay-siyetli yaşamak için gereken mücadeleden kaçmak demektir. Ortaya çıkan her gelişme ona malik olmayan cemiyetler için bir va-

zife indas etmektedir. İslâm dünyası üzerinde asırlardanberi bu kabîl vazifeler birikmiş ve rakip medeniyetin mesafesi açıldıkça açılmıştır.

İslâm medeniyetinin temel prensiplerinin, yeni gelişmelere isabetli bir şekilde uygulanması, ve gelişmelerin ortaya koyduğu maddi imkânların islâmın tabii birer vasıtası haline getirilmesi, halledilmemiş problemlerin halledilmesi, yanlış anlayışların düzeltilmesi ve en muvaffak ifadesi ile bir yenden doğuş hareketinin başarılması yegâne kurtuluş yoludur.

Başka bir ifade ile, eğer bugünkü teknik ilimler, islâmın bağrında gelişmiş ve atom ve feza çağı müslümanlar tarafından açılmış olsaydı, bizler bugün islâm medeniyetinin hangi ileri merhalesinde olurduk? Zihniyetimiz kıymet ölçülerimiz, ahlâki içtimai yapımız, iktisadi ve siyasi kudretimiz ne hâle gelmiş olurdu? İşte arayıp bulacağımız ve en kısa zamanda atlamak mecburiyetinde olduğumuz merhaleler bu suallerin gerçek cevapları içerisinde olacaktır.

Kur'anı ve islâmı, bugünkü maddi ve manevi ilimlerin de yardımı ile bu asrın seviyesinde anlamak, ve taşıdığı gerçekleri, emir ve nehiyleri bu asrın şartlarına göre tefsir etmek ve böylece zihniyetimizde inanışımızda gerçeğe bir merhale daha yaklaşmak sadece bugünün ilim adamının değil, bütün münevverlerinin vazifesi olmalıdır.

Bu yazımızda yukarıda izaha çalıştığımız zarruretlerin ışığı altında ve islâmî temel kaidelere sadık kalmaya çalışarak, CİHAD mefhumu üzerinde bazı araştırmalar yapmaya ve bazı neticelere varmaya çalışacağız.

CİHAD :

Cihad, Dinin ve vatanın muhafaza ve müdafası, müslümanların esaretten kurtarılması, İslâm aleminin düşmanlarına her bakımdan üstünlüğünün temini, ve dinin bütün insanlığa yayılması suretiyle kardeşliğin birlik ve beraberliğin tesisi maksadıyla maddi ve manevi, fikri ve fiili bütün güç ve imkânlarla çalışmak mânâsına gelmektedir.

Cihadın muhtelif şekilleri ve vasıtaları vardır. Mâl ile ve can ile cihad yapılır, düşmana, nefse, şeytana karşı olur.

Zamanımızda dinin yayılması için yapılacak fikri faaliyetlere karşı eskiden olduğu gibi, maddi kuvvet kullanıldığı için, bu maksadla yapılacak cihad, daha ziyade fikir mücadelesi şekline inkipar etmiştir. Muasır neşir ve telkin vasıtaları kıt'a, ülke ve hatta mesken sınırlarını tanımayacak bir sey-yaliyet ve nüfuz imkânına kavuşmuştur. Bu vasıtalarından istifade etmesini bilen fikir cereyanları süratle yayılabilmektedir. Dinin muhafazası ve yayılması için de aynı vasıtalarla techiz edilmesi zaruret halini almıştır.

Verdiğimiz şu misal zamanımızda cihad, vasıta ve şekillerinin tenevvü ettiğini ve kısmen de şekil değiştirdiğini göstermektedir.

Bu değişikliğe başka bir misal olarak, esaret mefhumunun genişlediğini ve buna müterafik olarak esaretten kurtulmaya müteveccih cihad

dın da mâna ve şumul itibariyle genişlediğini zikredebiliriz. Bugün fiili esaretin yanı sıra malî ve iktisadî esaret vardır. İktisadî bakımdan zaif olan milletler, kuvvetli olanlarla fiili ve fikri mücadele dede boy ölçüşemeyecek durumdadır. Bu sebepten iktisadî esaretten kurtulma, cihadın şumulüne girmiştir.

Bir Hâdisi Şerife nazaran Hak yolunda savaşacak askere gereken silâhın tedariki de cihattır. Bu günkü harb silâhlarının başka devletlere muhtaç olunmaksızın tedariki ise her bakımdan rakiplerin seviyesine erismeye bağlıdır.

İslâmın mevcudiyet ve bekâsı ile doğrudan doğruya alakalı olduğu için Cihad Allah katında, en makbul ve Hak rızasına insanı en sür'atli yaklaştıran bir ibadet sayılmıştır. Yüce Peygamberimiz, kendilerine Cihaddan daha makbul bir ibadet olup olmadığının sorulması üzerine cevap olarak:

— Ben Cihâd değerinde bir ibadet bulmuş değilim ki.. diyerek ilâhi gerçeği açıklamıştır.

EN MAKBUL CİHAD :

Mü'mini Allahına en çabuk yaklaştıran idabet nev'i, cihad o'duğuna göre Rızai İlahiyyeye en muvafık cihad nev'inin bilinmesi ve ona göre cemiyete yön verilmesi bir emri tabiidir.

En mühim cihad nev'inin tesbiti mevzuuna girmeden evvel bir noktaya işaret etmek mecburiyeti vardır. Cihadın genel olarak iki kısımda mütaleası mümkündür. Birincisi, şekli ve vasıtası her devirde aynı kalan cihad nevileri, ki ezümle büyük cihad olarak adlandırılan ve her müslümanın içten içe, kendi nefsiyle yaptığı mücadeledir. İkincisi: Her devire göre şekli ve vasıtası değişebilen cihad nevileridir. En mühim cihad nev'ini bu ikinci kısım içerisinde aramak gerekmektedir. Çünkü bu ikinci nev'i içerisinde hakkın rızasına en uygun cihad nev'i ve şekli bulunup gereği ifa edildiği takdirde elde edilen feyizle büyük cihadın kazandırdığı manevi ilerleme de son derece hızlanacaktır.

Kanaatımıza göre bir zamana ve bir duruma göre Allah katında en makbul ve muteber cihad sayılan bir fiil, o durumun değişmesi ve o ihtiyacın giderilmesi sebebiyle başka bir zamanda ve başka bir devirde Allah katında birinci derecede ehemmiyetli bir cihad olmayabilir.

İslâm kalesinin hangi burcunda gedik açılmışsa ve islâm düşmanlarının, iktisadî, siyasi ve askeri bakımdan fikir mücadelesi bakımından hangi vasıfları bize üstün kılıyor ve dolayısıyla islam aleminin iktisadî ve siyasi esaretini intaç ediyorsa o eksikliğin giderilmesi, bizler için en hayati bir vazife ve cihad olur.

Bir yangın vukuunda birinci derecede ehemmiyet kesbeden şey yangına su sıkılmasıdır. Yangın söndükten sonra suyun sıkılmasına devam edilmesi faidesiz hatıa zararlıdır. Hastalık halinde o hastalığın ilâci ehemmiyet kazanır, başka bir zamanda başka bir hastalığın zuhuru ise başka bir ilâcin hayati de-

recede ehemmiyet kazanmasını icab ettirir. Hastalığın değişmiş olmasına rağmen hâlâ eski ilacın kullanılmasında ısrar edilmesi büyük hatâdır. İslâm âleminin ehemmiyetini idrâkte geciktirdiği meseleler ve cihad neveleri üzerinde durmak ve bu ihtiyacın giderilmesine çalışmak bu asırda hakkın rızasına en lâ-yık hareket olacaktır.

TEKNİK İNKİŞAF :

Eskiden insan topluluklarının kullandıkları vasıtalar pek az farklarla eşitlik arz ediyordu. Mese-lâ, İslâmiyetin zuhurunda Arabistan'a komşu memleketlerin insanları, harpte ve sulhta birbirine benzer vasıtalar kullanıyorlardı. Harpte kılıç, kalkan, yay, ok, mancınık v.s. az çok her tarafa yaygın silâhlardandı. Ziraî ve sınaî alandaki vasıtalar da bundan pek farklı değildi. Bunların imal ve temini hemen her ülkede eşit şartlara bağlı idi.

Vasıtaların eşitliğine rağmen İslâmın ferde ve cemiyete kazandırdığı manevî üstünlük kendisini göstermiş ve İslâm medeniyetinin potası içerisinde eriyen-milletler yeni bir hayata kavuşmuştu.

BUGÜN ise teknik inkişaf insan toplulukları arasında korkunç bir vasıta eşitsizliği doğurmuştur. Teknik inkişaftan ve vasıtalarından mahrum topluluklar, ona malik olan toplulukların elinde bir et yığınından ibaret kalmıştır. Her ne kadar yakın zamana kadar iman kuvveti ile teknik vasıta farkı güçlkle kapatılabiliyordu ise de, yeni inkişaf lar bu imkânı da ortadan kaldırmıştır.

Bugün rakiplerine nazaran teknik üstünlükten veya teknik eşitlikten uzak kalmış olan İslâm âlemi, Hakkın cihad emrini yerine getirmek imkânından mahrum bulunmaktadır. İthal mal vasıtalarına güvenilemeyeceğini izah etmeye lüzum dahi yoktur.

Şahsiyetli ve haysiyetli bir İslâmî yaşayışa kavuşmak için teknik üstünlüğü veya hiç olmazsa eşitliği temin etmek şarttır. Bunun temini için ise, müs-bet ilimlerin her branşında ilerlemek ve ziraî, sınaî, kültürel ve ahlâkî her alanda örnek millet, örnek cemiyet olmaya ihtiyaç vardır. Çünkü, bu sahalarda hasıl olacak ilerlemeler, siyasi ve askerî üstünlüğün harpte ve sulhta desteği ve asli unsurları haline gelmiş bulunmaktadır. Teknik yarış, siyasi ve askerî yarışın sulhta da devam eden bir parçası olmuştur. Binaenaleyh bugünün cihadı, teknik yarış haline gelmiştir. Bu yarış sulhta iktisadî esaretten harpte ise fiilî esaretten kurtulmayı sağlayacaktır. Binaenaleyh bu gayeye müteveccih olarak müs-bet ilimlerin inkişafı ve teknik üstünlüğün temini için yapılacak kalkınma hareketleri esaretten kurtulma hareketidir. Bugünün şartlarına nazaran eşitlik ve üstünlük sağlanıncaya kadar, en makbul ve en mu-kaddes bir cihad mahiyetindedir.

SON Arap - İsrail harbi, bu ilmî ve dinî hakikatin ihmal edilmiş olmasının hazin bir neticesidir. Bu şartlar altında, teknik cihadın, ifası, Allah ka-

tında bu niyetle (ibadet kastiyle) çalışan Müslüman teknisyenlere en büyük manevî inkişafı sağlayacaktır. Bunun aksine, bunun ihmali bütün İslâm âlemi-ne Allah'ın hışmını indirecektir.

TEKNİK VE TASAVVUF :

Varmış olduğumuz bu netice, bugün dinî bakımdan da teknik ilimlerin birinci plânda mütalâa edilmesini zarurî kılar.

Bu iddia ilk nazarda manevî ilimlere ve hele ta-savvufî gerçeklere aykırı gibi görünmektedir.

Filhakika fen ve teknik ve bunun müvellidi olan müs-bet ilimler, daha ziyade maddenin; madde ve maddenin enerji ile olan münasebetlerini madde ve enerjinin çeşitli tezahür ve tehavvüllerini inceler. Mevzuu insan dışındadır, âfâkidir. Bu türlü ilimler ve bu ilimlerin inkişafına çalışmak, insanların insan-lığına, faziletine ve olgunluğuna, doğrudan doğruya bir şey eklemeyiz. Al'ahî ve ahlâkî tanımayan bir cemiyet dahi bu sahada başarı sağlayabilir.

BUNUN yanında İslâmiyetin, ahlâk ve fazileti ge-liştiren, insanın iç nizamını kuran ve onu tekâmül ettiren emirleri vardır. Cihadı ekber tarifine gi-ren bütün cehd ve ibadetler, hakiki insanlığa ve ha-kiki medeniyete doğru büyük inkişaf sağlar. İnsanı ve cemiyeti manevî bakımdan yüceltir. Doğrudan doğruya nefse ve doğrudan doğruya ruha mütevec-cihtir. Mevzuu; mâna medeniyetidir.

Hal böyle iken nasıl oluyor da cansız cisimlerle ilgili, müs-bet ilimlerin inkişafı ile meşgul olmak Al-lah katında en mukaddes cihad sayılıyor?. Bu sua-lin en kısa cevabı, Allahın rızası neye müteveccih ise, o şey mukaddestir. İlim ve irade sahibi olan Ulu A'lâh, İslâmın bekasına yönelmiş olan büyük teh-likelerin derhal bertaraf edilmesini dilediği için ve tehlikenin bertaraf edilmesi bugünkü şartlara naza-ran ancak teknik inkişafa bağlı olduğu için maddî ilimler ön plâna geçmiştir.

Çünkü teknik vasıtalar ve ilimlerden mah-rum bir İslâm âleminin İslâmiyeti yaymaya ve fiilî maniaları bertaraf etmeye gücü yetmedikten başka nükleer kudrete sahip bir hasım karşısında, İslâmın izzetini, ikbalini, şeref ve haysiyetini, ırz ve namu-sunu koruması, kula kul olmaktan kurtulmak, dinî ve vataî muhafaza etmesi imkânsızdır.

Her ne kadar teknik üstünlüğe istinaden, zul-metmek, büyük bir vahşet ise de, vahşiyane emelle-re bilerek âlet olmak ve dinî muhafaza için gereken ihtimamı göstermemek de zillete ve esarete müste-hak olmak için kâfi bir sebeptir.

Kaldı ki bir hareketin Allah indinde en makbul bir hareket olması için onun mutlaka manevî veya mutlaka maddî olması lâzımdır diye bir kat'î işaret de mevcut değildir. Yukarıda arzettiğimiz gibi, bu meselenin ruhu, Allahın rızasının o fiile lâhık olma-sına ve yapanın niyetine bağlıdır.

Meselâ Hac Farizesini ifa eden bir Müslümanın yaptığı hareket nihayet bir mekân değiştirmedir ve fiziki mahiyettedir. Fakat niyet ve o niyete lâhik olan Hak rızası büyük sevap kazanılmasına âmil olmaktadır. Bunun gibi, muharebe bir kıtaldır. Adam öldürme ise başka bir niyetle yapılırsa, günahı ke-bâirdir. Fakat bu, cihad gayesine matuf ise, en büyük sevaba layık olur.

İSLÂMİN emrettiği edep yerlerini örtecek şekilde giyinmek için kullanılan kumaş parçası, her ne kadar maddî bir cisim ise de, insanın, hele kadınların iffetini koruduğundan kul ve Allah indinde manevî kıymeti vardır. Bugün İslâmın harimî ismetini emperyalist düşmanlardan korumak için bürünmemiz gereken elbise teknik kalkınmadır. Bu cihadın ihmali ile İslâmı can düşmanlarına çırılçıplak teslim etmenin cezasını asırlarca ibadet etmekle affettirmek mümkün değildir.

İslâm milletlerinin bugünkü halî, bahsettiğimiz teknikî teminattan çok uzaktır. Doğu ve batı bloklarına girmek ve emperyalist kuvvetlerin gölgesine sığınmak İslâmın izzeti ve vekarı ile kabili telif değildir. İslâm devletleri kendi kendilerine yeter hale gelmek için çalışmalı, gerekirse maddî ve manevî güçlerini birleştirerek atom ve feza çağına adım atmalıdırlar.

Ashında bugün Müslümanlara düşen vazife, sadece kendilerini müşkül durumdan kurtarmaktan ibaret de değildir. Esas vazife aynı zamanda beşeriyetin İslâm nimetine kavuşturulmasıdır. Şimdiki haliyle kaldıkları müddetçe Müslümanlar, sadece kendi günahlarını taşımakla kalmayacaklar, beşeriyete Müslümanlığı kabul ettirecek bir—medeniyet seviyesine erişemedikleri ve onların İslâmdan uzak kalmasına sebep oldukları için gayrimüslimlerin de günahuna girmeye; bu ağır yük altında da kalmaya devam edeceklerdir.

KALDIKI teknik üstünlük, buna sahip olmayan alemimizi tesiri altına aldığından, Garbın sapık fikirlerini ve tefessüh etmiş ahlâkı da şursuz bir hayran tabakası temin ettiğinden, İslâmın nuru gerçeklerinin yeni nesillerdeki tesiri zayıflamakta, manasını ve istikbalini tehlikeye sokmaktadır. Bu bakımdan fikir mücadelesi ile teknik mücadele devrimizin iki mühim problemi haline gelmiştir.

Müslümanların ihmalleri yüzünden cihad müessesesinin işlemez hale gelmiş olması ve bu yüzden beşeriyetin de vebaline girmiş olmamız, bizlere manevî fetih ve rahmet kapılarının kapanmasına veya son derece kısılmasına sebep olmuştur. Filhakika son zamanlarda İslâmî âleminin yetiştirdiği büyük velî ve büyük mütefekkirlerin sayılsı epeyce azalmıştır.

Her şeyden evvel, İslâmın mana medeniyeti ile, Garbın madde medeniyetinin sentezini yapacak ve yeni bir medeniyet kuracak kudrette ilmi bir kadro yetiştirilmesi lazımdır. Bu mevzuda erişilecek muvaffakiyet hem Doğuyu, hem de Batıyı kurtaracaktır.

EY KİTAB!

Sen ey Kitab-ı Mübin, sen ey Kitab-ı Hakim!..
Seni tebdil edecek, seni yok edecek kim?!

Ey Kitâb-ı Muallâ, ey Kitab-ı Lemyezel!
Var mıdır şu âlemde seni mahvedecek el?!

Sen ey Kitâb-ı Kerim, sen en Kitâb-ı Sarih!
Seni tahrif edeni göstermiş mi şu Tarih?

Sen ey Kitab-ı Mu'ciz, sen ey Kitab-ı İcaz!
Bozamaz seni âlem, ne yaparsa çok ve az.

Ey Kitâb-ı Küllişey, ey Mecmua-i İrfan!
Görölmüş müdür seni bozacak zemîn, zaman?

Ey Kitab-ı Hakikat, ey Kitab-ı Hidayet!
Her şey senin içinde, her şey sende nihayet.

Ey Kitab-ı Terakkî, ey Kitab-ı Tekâmül!
Seni düstur edende kalır mı illet ve zül?

Ey Kitab-ı Tefekkür, ey mecmua-i Salâh!
Senden ayrılan kimse bulabilir mi felâh?

Ey Kitab-ı Nübüvvet, ey Kitab-ı Uhuvvet!
Seni terkedendenlerde kalır mı kudret kuvvet?

Ey Kitab-ı Belâgat, ey Kitab-ı Risâlet!
Seni bırakan kimse şeytana olur âlet.

Ey Kitab-ı Hürriyet, ey Kitab-ı adâlet!
Sana uymayanların sonu elbet afâlet.

Ey Kitab-ı Mübeyyin, ey Kitab-ı ins ü Cin!
Sana bağlaunmyanda kalır mı iman ve din?

Ey Kitab-ı Asâlet, ey Kitab-ı Cesaret!
Seni Hak bilmiyenin âkîbeti esaret.

Artık ey Yüce Kanun, artık ey Ulu Kitab!..
Sana hep âsî olduk, yorulduk, düştük, bitab.

Hastayız, yaralıyız, artık bize derman ol!
Sapmışız, sapıtılmışız, göster bize doğru yol!..

Timurtaş UÇAR